

Utredning rörande utökad vistelsetid i förskolan

25UN218

Innehåll

Inledning	3
Aktuell reglering gällande vistelsetid i förskolan	3
<i>Lagförslag om aktivitetskrav som villkor för rätt till försörjningsstöd och utredning om mer tid i förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg</i>	4
Forskning kring barns deltagande i förskola	5
<i>Socioekonomiska faktorer och kvalitetsfaktorer</i>	6
<i>Förskolans betydelse för barns språkutveckling</i>	7
<i>Vistelsetid i förskolan</i>	8
Organisatoriska förutsättningar	9
<i>Ekonomiska konsekvenser</i>	10
Sammanfattning	11

Inledning

Sektor utbildning har från utbildningsnämnden vid sammanträdet 2025-10-18 fått i uppdrag att utreda de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för att införa utökad vistelsetid i förskolan, inklusive en analys av hur ökad vistelsetid enligt forskning och erfarenhet kan påverka barns utveckling och behov av särskilt stöd i förskola och grundskolans tidigare år. Bakgrunden till uppdraget är ett initiativärende som Moderaterna väckt på utbildningsnämndens sammanträde 2025-05-27.

Utbildningsnämnden beslutade 2025-10-18 att bifalla den första att-satsen rörande att uppdra till Sektor Utbildning att utreda de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för att införa utökad vistelsetid i förskolan enligt ovan.

Utbildningsnämnden beslutade att avslå den andra att-satsen rörande att ta fram en färdplan. Enligt initiativärendet önskar initiativtagarna att utöka vistelsetiden för barn vars vårdnadshavare är föräldralediga eller arbetssökande till 30 timmar i veckan.

Aktuell reglering gällande vistelsetid i förskolan

Enligt skollagen (2010:800) 8 kap. 6 § har barn till vårdnadshavare som är föräldraledig med ett syskon samt barn till arbetssökande rätt till förskola tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan. Rätten till barnomsorg för barn till föräldralediga och arbetslösa utgår från det bästa ur barnets perspektiv. Det är i dessa fall inte föräldrars behov av barnomsorg, utan barnets behov av social träning, pedagogisk stimulans och så vidare som ska tillgodoses. Lagstiftaren uttryckte att tiden, tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan, betraktas som minsta garanterade vistelsetid. Det uttrycks att vistelsetiderna kan behövas läggas upp mer flexibelt utifrån barnens egna behov och föräldrarnas önskemål.¹

I Gävle kommun har barn till föräldralediga under den första månaden efter syskonets födelse rätt att vistas i förskolan eller den pedagogiska omsorgen samma tider som vanligt. Därefter gäller i regel 15 timmar i veckan där vistelsetiderna för barnet avgörs tillsammans med biträdande rektor genom ett så kallat föräldraledighetsavtal. Det är vanligt att vistelsetiderna förläggs klockan 09.00 – 14.00 tisdag till och med torsdag. För barn till arbetssökande är vistelsetiderna vardagar mellan klockan 09.00 – 14.00, det innebär en vistelsetid om 25 timmar per vecka. Barnet har även rätt att vistas på

¹ Prop. 1999/2000:129, s.25.

förskolan andra tider om så krävs i samband med vårdnadshavares arbetssökande, till exempel vid anställningsintervju.²

Det kan konstateras att barn till arbetssökande i Gävle kommun har rätt till en vistelsetid omfattande 25 timmar i veckan, eller mer efter behov. Vad gäller barn till föräldralediga är nuvarande reglering i enlighet med skollagens krav. Barn ska även, enligt 8 kap. 5 § skollagen, från ett års ålder erbjudas förskola i den omfattning det behövs, med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Barn ska enligt 8 kap. 7 § skollagen också erbjudas förskola om de behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl. Det finns således möjlighet att besluta om utökad vistelsetid utifrån det enskilda barnets specifika behov, det kan till exempel handla om barns behov av språkutveckling eller andra sociala behov.

Samtliga kommuner i region Gävleborg och en majoritet av Sveriges kommuner tillämpar 15 timmars vistelsetid för barn till föräldralediga som huvudregel. Det finns kommuner som erbjuder vistelsetid som överstiger 15 timmar för barn till föräldralediga, däribland finns Stockholm stad (30 timmar), Uppsala kommun (20 timmar), Lunds kommun (25 timmar).

Vistelsetiden för barn till arbetssökande föräldrar varierar i högre grad mellan kommunerna, från 15 timmar och mer.

Lagförslag om aktivitetskrav som villkor för rätt till försörjningsstöd och utredning om mer tid i förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

Det finns även lagförslag om ett aktivitetskrav som villkor för rätt till försörjningsstöd som kan komma att påverka behovet av förskola. Regeringen föreslår bland annat att socialnämnden ska vara skyldig att tillhandahålla aktiviteter och att aktivitetskravet ska gälla enskilda som har fått försörjningsstöd under minst tre sammanhängande månader. Omfattningen av aktivitetskravet ska motsvara den enskildes förmåga att delta i aktiviteterna, men gäller i normalfallet på heltid. Bestämmelserna om aktivitetskrav föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Bestämmelsen om att socialnämnden ska begära att den enskilde deltar i aktiviteter ska dock tillämpas första gången på försörjningsstöd som avser oktober 2026.³ Regeringen har

² [Så mycket får ditt barn vara i förskolan eller i pedagogisk omsorg – Gävle kommun](#)

³ [Prop. 2025/26:207](#) Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd

sedermera tillsatt en utredning med uppdrag att ta fram förslag så att barn till föräldrar med aktivitetskrav kan erbjudas förskola, fritidshem eller pedagogisk omsorg i den omfattning som behövs för att föräldern ska kunna delta fullt ut i anvisade aktiviteter. Som huvudregel handlar det om 30 eller 40 timmar per vecka, beroende på barnets ålder och skolgång. Uppdraget ska redovisas senast den 22 oktober 2026.⁴ För det fall att bestämmelserna beslutas om och träder i kraft samt beroende på vad den tillsatta utredningen påvisar kommer aktivitetskraven sannolikt att medföra ett utökat behov av förskola för vissa vårdnadshavare. Omfattningen av detta är ännu inte känt.

Forskning kring barns deltagande i förskola

Forskning visar att deltagande i förskolan har positiva effekter på barns utveckling och lärande på både kort och lång sikt. Såväl svenska som internationella studier pekar på att en förskola av hög kvalitet lägger grunden för framtida lärande och bidrar till högre resultat i skolan och senare i livet.⁵ Den internationella kunskapsmätningen PISA har kunnat visa att det finns ett positivt samband mellan antal år i förskola och resultaten i PISA, där fler år i förskola i genomsnitt ger högre poäng på provet.⁶

Folkhälsomyndigheten och Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin har genomfört en systematisk översikt av vetenskaplig litteratur för att bland annat klargöra hur barns hälsa och utveckling påverkas av förskola. Sammantaget visar översikten att barn som har gått i förskola har bättre språkliga och matematiska färdigheter och bättre psykisk hälsa jämfört med barn som inte har gått i förskola.⁷ Liknande resultat återfinns i en studie av den svenska maxtaxereformen; en effekt av att fler barn började i förskolan efter maxtaxans införande var att deras fysiska och psykiska hälsa i lågstadieåldern förbättrades. Studien visar att de barn som gick i förskola hade färre infektioner och färre kontakter med sjukvården i lågstadiet, men även förekomsten av psykisk ohälsa och sociala och beteendemässiga störningar var lägre bland barn där en hög andel gått i förskola.⁸ Samhällsekonomiska beräkningar visar att generella investeringar i förskola är samhällsekonomiskt lönsamma och att

⁴ [Barnomsorgen ska stärkas när föräldrar omfattas av aktivitetskrav - Regeringen.se](#)

⁵ SOU 2020:67, *Förskola för alla barn – För bättre språkutveckling i svenska*. s.64.

⁶ SOU 2020:67, med hänvisning till OECD (2017a).

⁷ SOU 2020:67, med hänvisning till Folkhälsomyndigheten & Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (2017).

⁸ SOU 2020:67, med hänvisning till van den Berg & Siflinger (2020).

investeringar som avser barn i förskolan ger högre avkastning än investeringar som avser senare skolformer.⁹

Socioekonomiska faktorer och kvalitetsfaktorer

Det finns en bred samsyn i forskningen om att förskolan har störst betydelse för barn med svag socioekonomisk bakgrund.¹⁰ Det kan handla om barn som har föräldrar med låg utbildningsnivå eller låg inkomst, barn i socialt utsatta miljöer eller barn med utländsk bakgrund. Att dessa barn gynnas mest av att gå i förskola beror på att de i många fall har sämre möjligheter att utveckla sitt språk och sina sociala färdigheter i hemmet jämfört med barn från mer resursstarka hemmiljöer. Hjärnan utvecklas snabbare och är som mest mottaglig för kunskap de första åren i ett barns liv. De barn som kommer efter sina kamrater i utveckling och lärande de första levnadsåren tenderar därför att få svårt att komma ifatt under skoltiden och senare i livet.¹¹ Det gör att förskolan har större potential än andra skolformer att kompensera för skillnader i barns uppväxtvillkor och förhindra tidiga kunskapsklyftor som senare är svåra att överbrygga.¹²

Med utgångspunkt i internationella och skandinaviska forskningsöversikter hävdar Persson (2020) att förskolan, om den håller hög kvalitet, har potential att verka för en ökad social jämlikhet, vilket innebär strukturella kvalitetsfaktorer såsom *pedagogers utbildningsnivå, personalomsättning, barngruppens storlek och förskolans tillgänglighet*. Bjørnstad och Pramling (2012) menar att hög kvalitet också kännetecknas av låg personalomsättning och kontinuitet i personalgruppen. Det finns dock inga entydiga svar när det gäller vilken betydelse barngruppens storlek har för förskolans kvalitet, utan storleken måste sättas i relation till faktorer som barns ålder, personaltäthet och förskolors olika förutsättningar och behov (Williams, Sheridan, & Pramling Samuelsson, 2015). Generellt sett behöver andelen förskollärare vara större, barngrupperna mindre och personaltätheten högre i socioekonomiskt svaga områden än i de starkare (Andersson & Sandberg, 2019).¹³ Ytterligare en

⁹ SOU 2020:67, med hänvisning till Dietrichson m.fl. (2018), Europeiska unionens råd (2019), OECD (2017a), Persson (2012) och Vandenbroeck m.fl. (2018).

¹⁰ SOU 2020:67, med hänvisning till bl.a. Bris (2019), von Greiff (2009), Grönqvist & Niknami (2017), OECD (2017a), Persson (2012), Vandenbroeck m.fl. (2018) och Vetenskapsrådet (2015).

¹¹ SOU 2020:67, med hänvisning till OECD (2017a).

¹² SOU 2020:67, s 65.

¹³ [Ifous rapportserie 2022:1, Språkutvecklande arbetssätt - En kunskapsöversikt om språkutvecklande arbete i förskola](#). Sida 11.

kvalitetsfaktor som har särskild betydelse för ett barns språkutveckling av svenska som andraspråk är det som Persson (2020) benämner förskolans tillgänglighet. Detta handlar i första hand om de språkliga, kulturella och administrativa hinder som gör att familjer inte utnyttjar det förskolan erbjuder. Det kan också gälla hur ofta och hur länge barnet vistas i förskolan. I en studie om språkpolicy i förskolan fann forskarna att många barn med utländsk bakgrund ofta vistades kort tid i förskolan (Cekaite & Evaldsson, 2017; Puskás & Björk-Willén, 2017).

Förskolans betydelse för barns språkutveckling

En samstämmig forskning visar att tillägnandet av ett fullgott kunskapsspråk/skolspråk redan under förskoletiden ökar barns möjligheter att tillgodogöra sig skolans undervisning. Forskning visar att strukturella skillnader mellan bostadsområden och olika förskolor har stort inflytande på likvärdigheten i undervisningen. En central faktor som framhålls i många studier, oavsett forskningsdisciplin, är vikten av den vuxnes pedagogiska förmåga, eftersom barns språkutveckling är beroende av den input som en kunnig och språkligt utmanande vuxen kan ge.¹⁴ I en forskningsöversikt om förskolans tillgänglighet i Sverige visar Lunneblad och Garvis (2018) att barn som är födda utomlands börjar senare i förskolan än barn födda i Sverige, vilket kan ha betydelse för de förras språkutveckling och lärande. Utifrån en tysk studie menar Klein och Becker (2017) nämligen att längre vistelsetid på förskolan har positivt samband med språkutvecklingen hos barn som inte har tyska som förstaspråk.¹⁵

Flera studier visar att barn som har gått i förskola har bättre språkliga färdigheter än andra barn.¹⁶ Förskolans språkutvecklande arbetssätt är viktigt för alla barn, oavsett om de kommer från svensktalande eller icke svensktalande familjer, men störst betydelse har det för barn som har ett annat modersmål än svenska. För en del av de barn som växer upp med två eller flera språk är förskolan den enda plats där de har möjlighet att lära sig svenska. Att förskolan förmår ge dessa barn en god språklig start är viktigt för barnens framtida lärande.¹⁷ Att barn vistas regelbundet i förskolan

¹⁴ [lfous rapportserie 2022:1, Språkutvecklande arbetssätt - En kunskapsöversikt om språkutvecklande arbete i förskola](#), s. 7

¹⁵ [lfous rapportserie 2022:1](#), s. 12

¹⁶ SOU 2020:67, med hänvisning till Björk-Willén m.fl. (2018) och Folkhälsomyndigheten & Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (2017).

¹⁷ SOU 2020:67, med hänvisning till Björk-Willén m.fl. (2018).

utan hög frånvaro eller längre uppehåll har också stor betydelse. Flera studier pekar på att det finns ett positivt samband mellan barns dagliga närvaro i förskolan och deras lärande och språkliga utveckling.¹⁸ Andra studier har funnit att det även finns en stark koppling mellan ålder vid förskolestart och barnets kognitiva och språkliga utveckling, vilket visar på betydelsen av att barn tidigt deltar i förskolans verksamhet.¹⁹

Vistelsetid i förskolan

Forskning visar inte entydigt att *mer* tid i förskolan per automatik är bättre för barn. Faktorer som stress, gruppstorlek och pedagogisk kvalitet är centrala för att förstå vad som verkligen gynnar barns utveckling och välmående. Som redovisats ovan finns även samband mellan socioekonomiska faktorer och vistelsetid i förskola. Inom ramen för ett examensarbete vid mastersprogrammet i utbildningsvetenskap, Uppsala universitet, undersöktes barnperspektivets roll i samband med politiskt beslut om rätt till heltid i förskola för barn till föräldralediga i Stockholm.²⁰ Forskning som visar att lång vistelsetid i förskolan kan ha negativa effekter på små barns välmående påvisas. Enligt Drugli et al. (2017) uppvisar barn i åldern 1–2 år förhöjda nivåer av kortisol, ett stresshormon, under förskolevistelsen, särskilt under långa dagar. Dessa nivåer sjunker när barnen är hemma, vilket tyder på att förskolemiljön kan vara stressande för de yngsta barnen. Långvarig stress i tidig ålder kan dessutom påverka hjärnans utveckling och immunsystemet negativt. Vidare visar forskning att storleken på barngrupper har betydelse för både barns och personals stressnivåer. Stora grupper, ofta med fler än 15 barn, i kombination med brist på personal, gör det svårt att skapa en trygg och pedagogiskt hållbar miljö (Sjödén, 2012).

I sammanhanget lyfts även *Effective Pre-school, Primary and Secondary Education (EPPSE)-projektet*, som är en omfattande brittisk longitudinell studie som startade 1997. Studien har följt cirka 3 000 barn i Storbritannien från 3 års ålder upp till vuxenlivet för att mäta effekterna av förskola på deras akademiska och sociala utveckling.²¹ Några av projektets centrala forskningsresultat rör förskolans roll som en

¹⁸ SOU 2020:67, med hänvisning till Vetenskapsrådet (2015).

¹⁹ SOU 2020:67, med hänvisning till Vandenbroeck m.fl. (2018).

²⁰ Bergman, Helena, 2017, *Att argumentera för barns bästa: En studie om barnperspektivets roll i samband med politiskt beslut om rätt till heltid i förskola för barn till föräldralediga i Stockholm*. Examensarbete, Uppsala universitet. [Att argumentera för barns bästa: En studie om barnperspektivets roll i samband med politiskt beslut om rätt till heltid i förskola för barn till föräldralediga i Stockholm](#)

²¹ [Effective pre-school, primary and secondary education project \(EPPSE 3-16+\)](#), s 7.

prediktor för resultat över tid. Förskolan har en positiv och långsiktig inverkan på barns prestationer, framsteg och sociala beteendestveckling. Vid skolstarten (5 års ålder) förbättrade förskoletiden barnens akademiska och sociala resultat, där tidig skolstart (före 3 år) och deltagande i en högkvalitativ miljö var särskilt fördelaktigt. Heltidsnärvaro ledde inte till bättre resultat än deltidundervisning (halvdag). Vidare lyfts att förskolan fortsatte att påverka resultaten under hela grundskolan, särskilt om förskolan varit av hög kvalitet.

Organisatoriska förutsättningar

Det kan konstateras att en utökning av vistelsetiden för barn till föräldralediga skulle medföra ett ökat behov av personal i verksamheten samt schematekniska konsekvenser. Av kommunens barn- och elevstöd *Edlevo* framgår att det den 8 april 2026 fanns 166 barn med föräldraledighetsavtal (15 timmar) i Gävle kommuns kommunala förskolor samt tre barn vid kommunala dagbarnvårdare. Förekomsten av barn till föräldralediga i förskolan varierar över tid och mellan enheter. Det är inte möjligt, utan manuell handpåläggning, att se huruvida det rör sig om exempelvis syskon som går vid samma förskoleenhet. Under den senaste fem-årsperioden har andelen barn till föräldralediga minskat i förskolan. Det kan antas finnas ett samband med det minskande barnafödandet och följaktligen minskande barnantal.

Tabell 1. Förekomsten av barn i kommunal förskola med "föräldraledighet 15 timmar" år 2021–2026.

Datum	Antal barn i kommunal förskola med "föräldraledighet 15 timmar per vecka"	Summa placerade barn kommunal förskola	Andel barn i kommunal förskola med "föräldraledighet 15 timmar per vecka" av totalt antal barn
8 april 2021	298	4972	6,0%
8 oktober 2021	247	4628	5,3%
8 april 2022	271	4883	5,5%
8 oktober 2022	198	4535	4,4%
8 april 2023	230	4850	4,7%
8 oktober 2023	204	4422	4,6%
8 april 2024	217	4782	4,5%
8 oktober 2024	192	4175	4,6%
8 april 2025	192	4455	4,3%
8 oktober 2025	165	4066	4,1%
8 april 2026	165	4372	3,8%

Det saknas uppgifter på huvudmannanivå om hur många barn som har vistelsetid omfattande 25 timmar då vårdnadshavare är arbetssökande. Hanteringen sker vid förskolorna i samråd mellan vårdnadshavare och biträdande rektor.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna har beräknats med antagande om att 169 barn till föräldralediga ges utökad vistelsetid om 25 respektive 30 timmar i förskolan.

Antagandet är vidare baserat på en personaltäthet om 5,2 barn per personal respektive 4,8 barn per personal.

Tabell 2. Uträkning ökad personalkostnad kommunala förskolor vid utökad vistelsetid för föräldralediga

Barn/ personal	Barnantal föräldralediga	Antal årsarbetare	Antal årsarbetare utökad tid 10 tim	Antal årsarbetare utökad tid 15 tim	Personal- kostnad/år	Ökning i kostnad vid utökad tid 25 timmar	Ökning i kostnad vid utökad tid 30 timmar
5,2	169	32,50	8,13	12,19	520 000	4 200 000	6 300 000
4,8	169	35,21	8,80	13,20	520 000	4 600 000	6 900 000

För det fall barn till föräldralediga ges utökad vistelsetid omfattande 25 timmar innebär det en utökad personalkostnad om mellan 4,2 – 4,6 miljoner kronor. Kostnaden blir olika hög beroende på om beräkningen utgår från antal barn per personal om 5,2 eller 4,8. För det fall barn till föräldralediga ges utökad vistelsetid omfattande 30 timmar innebär det en utökad personalkostnad om mellan 6,3 – 6,9 miljoner kronor. Uträkningen baseras på nuvarande antal barnantal om 169 barn. Sett per barn skulle kostnaden, baserat på en personaltäthet om 4,8 och en vistelsetid om 30 timmar, bli drygt 41 000 kronor per barn. För det fall personaltätheten räknas utifrån 5,2 barn per personal och vistelsetiden omfattade 25 timmar i veckan skulle kostnaden per barn uppgå till 25 000 kronor i ökad personalkostnad per barn.

Vad gäller barn till arbetssökande erhåller de redan idag rätt till en vistelsetid om 25 timmar, samt mer vid behov. Uträkningen har därmed baserats på en utökning till 30 timmar, 5 timmar mer än i dagsläget. Då det inte är känt hur många barn som i dagsläget har föräldrar som är arbetssökande utgår beräkningen från kostnaden per barn. Antagandet är vidare baserat på en personaltäthet om 5,2 barn per personal respektive 4,8 barn per personal.

Tabell 3. Uträkning ökad personalkostnad kommunala förskolor vid utökad vistelsetid för arbetssökande

Barn/personal	Antal årsarbetare utökad tid 5 tim	Personalkostnad/år	Ökning i kostnad vid utökad tid 5 tim per barn
5,2	0,02	520 000	13 000
4,8	0,03	520 000	14 000

För det fall barn till arbetssökande ges utökad vistelsetid omfattande 30 timmar innebär det en utökad personalkostnad om omkring 13 000–14 000 kronor per barn.

Sammanfattning

Forskning visar att deltagande i förskolan har positiva effekter på barns utveckling och lärande på både kort och lång sikt. Såväl svenska som internationella studier pekar på att en förskola av hög kvalitet lägger grunden för framtida lärande och bidrar till högre resultat i skolan och senare i livet.²² Det finns viss indikation från forskning att vistelsetid över 15 timmar kan ha en positiv inverkan. Det ses inte finnas entydig indikation på att vistelsetid omfattande heltid ger en ökad positiv effekt. Indikation från forskning finns för att en ökad närvaro samt vistelsetidens omfattning har positiv effekt för barn med ett annat modersmål eller svag socioekonomisk bakgrund.

Det kan konstateras att en utökning av vistelsetiden för barn till föräldralediga skulle medföra ett ökat behov av personal i verksamheten samt få schematekniska konsekvenser.

En utökning av vistelsetiden för barn till föräldralediga skulle innebära en ökad kostnad. Av kostnadsberäkningen framgår att kostnaden skiljer sig åt beroende på omfattningen av utökningen. Det skulle innebära en något lägre ökad kostnad med en vistelsetid om 25 timmar i veckan i jämförelse med 30 timmar i veckan.

En utökning av vistelsetiden omfattande 30 timmar i veckan för barn till arbetssökande skulle innebära en viss utökad kostnad, då de redan i dagsläget har rätt till en vistelsetid om minst 25 timmar i veckan. Det finns vidare förslag på ny lagstiftning rörande aktivitetskrav för enskilda som har fått försörjningsstöd under minst tre sammanhängande månader. Relaterat till den föreslagna regleringen har en utredning tillsats rörande utökad vistelsetid för barn till arbetssökande föräldrar som kan komma att påverka behovet av förskola. Omfattningen av detta är ännu inte känt.

²² SOU 2020:67, *Förskola för alla barn – För bättre språkutveckling i svenska*. s.64.